

KATARZYNA PLUTA*

PRZESTRZENIE PUBLICZNE MIASTA PRZYSZŁOŚCI – IDEE I PROJEKTY

PUBLIC SPACES OF CITY OF THE FUTURE – IDEAS AND DESIGNS

Streszczenie

Postulowane obecnie elastyczne planowanie miast wzmacnia konieczność wyodrębnienia elementów absolutnie sztywnych i pewnych. W XXI wieku takimi elementami struktury przestrzennej miast będą przestrzenie publiczne. W przyszłości nastąpi rozwinięcie idei przestrzeni publicznej jako materialnego miejsca, będącego przedmiotem twórczego projektowania. Już dzisiaj możemy zaobserwować wysoką jakość wielu nowych rozwiązań przestrzeni publicznych, a także duży stopień satysfakcji mieszkańców z tych projektów. W obliczu znacznej degradacji środowiska szczególne znaczenie ma kształtowanie zielonych przestrzeni publicznych. Artykuł przedstawia europejskie rozwiązania rewitalizowanych i nowych zielonych przestrzeni publicznych, położonych w śródmieściach.

Słowa kluczowe: przestrzeń publiczna, kompozycja urbanistyczna, miasto europejskie

Abstract

At present postulated flexible town planning increases necessity to define rigid and certain elements. In 21st century such elements of spatial city structure will be public spaces. In the future there will be developed the idea of public space as a material place, which is the object of creative design. At present we can observe high quality of many new solutions of public spaces as well as great degree of inhabitants' satisfaction. In the face of big degradation of environment, particular significance has shaping green public spaces. The paper presents examples of european green public spaces – revitalized and new, which are located mostly in the city centre.

Keywords: public space, urban composition, european city

* Dr inż. arch. Katarzyna Pluta, Zakład Projektowania Urbanistycznego i Krajobrazu Wiejskiego, Wydział Architektury, Politechnika Warszawska.

1. Przestrzeń publiczna w miastach XXI wieku

Rozwój technologiczny, procesy globalizacji, zwiększenie znaczenia rynku i konsumpcji, mobilność kapitału, inwestycji i elit, polaryzacja społeczeństw, wzrost szybkości zmian, zmniejszenie odległości, spadek poczucia bezpieczeństwa – to tylko niektóre najważniejsze cechy początku XXI wieku. Dołącza do nich zjawisko komercjalizacji wartości przestrzeni [11]. Jednocześnie liczne zmiany demograficzne i podziały społeczne w miastach powodują, że współczesne społeczności miejskie są coraz bardziej zróżnicowane i spędzają czas w bardzo odseparowanych od siebie miejscach. Uważa się także, że zmniejszanie się czasu spędzanego w przestrzeniach publicznych spowodowane jest wycofaniem się do świata wirtualnego. W obliczu tych procesów wzmagają się światowe debaty dotyczące rozwijania życia publicznego, głównie przez zaofiarowanie mieszkańcom miast odpowiednio ukształtowanych przestrzeni publicznych, których jakość powinna zapewnić alternatywę dla prywatności i izolacji. Przestrzenie takie powinny przyciągać i gromadzić różnorodne grupy społeczne, rozwijać tolerancję oraz budować poczucie tożsamości [10, 14].

W Barcelonie już w 1980 roku sformułowano szeroką koncepcję rozwoju przestrzeni publicznych i włączono ją w politykę rozwoju miasta [6]. W 1999 roku Centre of Contemporary Culture of Barcelona (CCCB) razem z Institut Français d'Architecture zorganizowali wystawę „The Reconquest of Europe”, która ukazała ogromny zakres działań dotyczących rewitalizacji przestrzeni publicznych w Europie w latach 80. i 90. XX wieku.

Następstwem wystawy było ustanowienie przez CCCB w 2000 roku nagrody dla najlepszych przestrzeni publicznych w Europie (European Prize for Urban Public Space). Do prac nad nią włączyło się później także sześć innych europejskich centrów. Dzięki tak szerokiemu zaangażowaniu proces wyłaniania prac stał się podstawą stałych badań i obserwacji przestrzeni publicznych w miastach europejskich. Głównym celem działań CCCB jest poszukiwanie przykładów przestrzeni publicznych (zarówno w dużej, jak i w małej skali), które starają się znacznie poprawiać warunki życia mieszkańców, a także rozwiązań, w których tworzeniu uczestniczą lokalne społeczności [3]. Natomiast w Anglii odnowione zrozumienie ważności sfery publicznej i potrzeby poprawy jej jakości doprowadziło do powstania CABE Space (jednostki w obrębie The Commission for Architecture and the Built Environment), a w 2003 roku zapewniono jej finansowanie ze środków rządowych [16]. Równolegle w USA w 1975 roku powstała organizacja zwana Project for Public Spaces – opiniodawcza instytucja zajmująca się przestrzeniami publicznymi, rozszerzająca obecnie swoją działalność także na Europę [12].

Podkreślić należy, że w ostatnim kwartale XX oraz na początku XXI wieku nastąpił znaczny rozwój przestrzeni publicznych w miastach, co przejawiało się w wielu realizacjach rewitalizacji istniejących przestrzeni publicznych oraz w kreacji nowych przestrzeni. Można także wskazać niektóre miasta jako pilotowe w kształtowaniu systemu przestrzeni publicznych. Należą do nich: Barcelona, Kopenhaga, Lyon, Freiburg i Strasburg.

Historyczne formy przestrzeni publicznych wzbogacane są obecnie o nowe treści, wyposażane we współczesne funkcje i komponowane na inne sposoby. Utrzymują one jednak trwałe odniesienia przestrzenne do cech charakterystycznych, które nadano im przed wiekami. [4] Widoczna jest kontynuacja historycznego modelu związanego z hierarchiczną strukturą miejsc i przestrzeni, charakterystycznego dla miast europejskich [8].

Głównym zadaniem przestrzeni publicznej jest obecnie możliwość wyrażania przez nią obywatelskich, estetycznych, funkcjonalnych i społecznych znaczeń, co oznacza także brak akceptacji dla rozwiązań nierespektujących specyfiki danego miejsca. Współczesna przestrzeń publiczna – to miejsce umożliwiające otwartą interpretację oraz zapewnijące możliwość realizacji wielu potrzeb. Rozwinięcie idei przestrzeni publicznej jako materialnego miejsca, będącego przedmiotem twórczego projektowania, to ważny krok w rozwoju miast [15].

2. Zielone przestrzenie publiczne – projekty i realizacje w śródmieściach miast

Dążenie do stałego kontaktu z naturą widoczne jest zwłaszcza dzisiaj, w sytuacji znacznego zwiększenia liczby ludności miejskiej oraz postępującej degradacji środowiska. Stąd podejmowanych jest wiele działań przeciwstawiających się tej negatywnej tendencji. Wiele historycznych zielonych przestrzeni publicznych poddawanych jest rewitalizacji. Powstają także nowe realizacje w centrach miast, w osiedlach mieszkaniowych, na terenach zaniedbanych i opuszczonych.

Jednym z najciekawszych przykładów miejskich parków jest **Tilla Durieux Park w Berlinie** (proj. DS. Landscape Architects, konkurs 1995, realizacja 2003, 2,5 ha). Zaplanowany jako krajobrazowa rzeźba w dużej skali, zachęcająca widza do percepcji oraz do poruszania się w niezwykły sposób, park ma bardzo wyrazistą tożsamość i jednocześnie inny nastrój w różnych porach roku. Jest on także istotnym elementem systemu terenów zielonych Berlina – stanowi łącznik pomiędzy parkiem Tiergarten i przyszłym parkiem Gleisdreieck planowanym na dawnych terenach kolejowych [1, 5, 17]. Park stanowi część zespołu urbanistycznego Potsdamer Platz, oddzielając dwa zwarte kwartały zabudowy (A+T i Daimler Chrysler). Kompozycja przestrzenna parku oparta jest na wydłużonym trawniku będący wielką rzeźbą ziemną, usytuowaną w miejscu przebiegu dawnego Muru Berlińskiego oraz nad torami kolejowymi. Trawnik ukształtowany został w formie prostokątnej płaszczyzny częściowo przekręconej wokół podłużnej osi, co pozwoliło na uzyskanie unikalnego kształtu. Rzeźba o długości 450 m osiąga wysokość 4 m przy najwyższych krawędziach. Opadająca płaszczyzna trawiasta nachylona pod kątem 35° przerwana jest w środku, gdzie ukształtowano kameralny plac o kamiennej posadzce, wypełniony pięcioma długimi przeskalowanymi stalowymi huśtawkami w szarej barwie. Rzeźba zachęca do wejścia na nią, przechadzki, relaksu, odpoczynku, a przede wszystkim do obserwacji z różnych poziomów i punktów widokowych otaczającej ją wybitnej architektury. Ta możliwość rozmaitej percepcji dzieł architektury i krajobrazu jest najcenniejszą cechą parku Tilla Durieux (il. 1, 3).

Drugim parkiem w zespole Potsdamer Platz w **Berlinie** jest **Henriette-Herz Park** (proj. DS. Landscape Architects, artysta Shlomo Koren, konkurs 1995, realizacja 2002, 1 ha). Jest to kolejna wielka rzeźba w krajobrazie miasta – pomysł, który przedstawił izraelski rzeźbiarz Shlomo Koren, nazywając projekt „Broken earth”. Koren uważa to rozwiązanie za przykład integracji sztuki i architektury krajobrazu w projekcie przestrzeni publicznej [1, 5].

Głównym elementem kompozycji przestrzennej parku jest duża płaszczyzna trawiasta położona między Sony Center i Beisheim-Center na obszarze w formie nieregularnego trójkąta, płaszczyzna wypukła w środku (na wysokość ok. 1 m) i przerwana w najwyższym punkcie wypukłości (rozbicie na cztery części). Powstały w ten sposób środek jest niewielkim nieregularnym placem – miejscem zbiegu czterech podnoszących się płaszczyzn trawiastych oraz oddzielających ich żywiowych ścieżek pieszych.

Park stanowi metaforę przerwania i połączenia. Rozerwanie płaszczyzny trawiastej symbolizuje przerwanie ciągłości rozwoju miasta i podział Berlina na część wschodnią i zachodnią. Jednocześnie przerwanie sugeruje, że oddzielone fragmenty mogą zostać znowu połączone, co również stanowi odwołanie do historii. Ostre krawędzie i ściany płaszczyzn trawiastych, wykonane z surowego różowego fińskiego granitu, zrównoważone są przez miękkość trawnika, na którym zasadzono delikatne kwiaty łąkowe (głównie fioletowe krokusy), tworzące na wiosnę dywan kwiatowy. Park jest otwartą przestrzenią publiczną, która nie ma wyznaczonej funkcji ani programu, a także nie posiada żadnych reguł poruszania się po niej [1, 5] (il. 1, 2).

Kolejnymi wybitnymi przykładami zielonych przestrzeni publicznych w centrum Berlina są przestrzenie zaprojektowane w dzielnicy rządowej Spreebogen, jak na przykład Bürgerforum. Do interesujących przykładów zielonych przestrzeni publicznych położonych w pobliżu należy także projekt **Spreebogenpark** (proj. Stadt_Landschaften, N. Koehler, J. Liehr, realizacja 2005, 6 ha), który jest elementem łączącym główny dworzec kolejowy Hauptbahnhof z dzielnicą rządową [13]. Park jest kolejną przestrzenną rzeźbą w dużej skali, składającą się z wielu elementów, z których najważniejsze to: 1) trójkątne pryzmy ziemi wznoszące się w kierunku dworca przedzielone rozległą otwartą przestrzenią usytuowaną na jego osi, 2) nabrzeżna promenada nad Szprewą z trawiastą plażą opadającą w kierunku brzegu rzeki, 3) dwa wznoszące się ogrody kwiatowe wzdłuż plaży, 4) ażurowy pawilon, 5) wielkie płaszczyzny trawiaste, 6) grupy drzew wzdłuż alejek pieszych. Przestrzeń parku może być użytkowana spontanicznie, jak również wykorzystywana dla różnych planowanych wydarzeń i uroczystości. Jest to jedna z największych otwartych przestrzeni publicznych w centrum Berlina (il. 4, 5).

Innym parkiem położonym nad brzegiem rzeki jest **Potters Field Park w Londynie** (proj. GROSS.MAX, realizacja 2007, 0,4 ha). Park został zaprojektowany jako część programu „Program 100 Przestrzeni Publicznych”, Park ukształtowany na południowym brzegu Tamizy obok budynku Greater London Authority Building (proj. Foster & Partners). Ta unikalna nadrzeczna lokalizacja zapewnia otwarte widoki w kierunku najważniejszych historycznych zabytków – Tower Bridge, The Tower of Londyn oraz widoki na panoramę miasta [7]. W kompozycji przestrzennej parku widoczny jest podział na dwie odmienne, lecz połączone części: 1) park znajdujący się na wąskim prostokątnym terenie pomiędzy zabudową tworzący nieregularne pola wypełnione różnymi typami roślinności, 2) większy teren otwarty położony bezpośrednio nad rzeką, ukształtowany w formie tarasowych płaszczyzn trawiastych ogra-

niczonych liniami jasnych kamiennych pasów. Obie części łączy system ścieżek pieszych, biegnących w kierunku historycznego mostu The Tower Bridge oraz grupy drzew. Park zakończony jest szeroką elegancką promenadą przy rzece.

Interesującym projektem współczesnego publicznego placu i jednocześnie miejskiego ogrodu w centrum miasta jest **Domplatz w Hamburgu**, (proj. Breimann & Bruun Landschaftarchitekten, 2009, 0,7 ha). Obszar projektu obejmuje dawny plac katedralny i jednocześnie miejsce Hammaburga – pierwszego osiedla, od którego miasto czerpie swą nazwę. Katedra Mariendom stała tutaj przez ponad 800 lat, otoczona Domburkiem – pierścieniowym fortem o średnicy ok. 140 m. Następnie miasto rozrosło się wokół fortów. Niestety przez ostatnie 50 lat XX wieku to ważne historyczne miejsce było użytkowane tymczasowo jako duży parking o żwirowej nawierzchni. Następnie Senat miasta podjął decyzję o ukształtowaniu na placu współczesnego ogrodu miejskiego w celu zapewnienia przestrzeni dla rekreacji mieszkańców. Projekt nowego zagospodarowania placu stara się wydobyć historyczne znaczenie tego miejsca [2, 9]. Plac na planie zbliżonym do kwadratu otoczony jest zwartą zabudową i ulicami oraz wypełniony dużą płaszczyzną trawiastą przeciętą jezdnią, dzielącą teren na dwie części (część zasadniczą większą i część mniejszą na planie trójkąta). Płaszczyznę trawiastą otaczają stalowe rzeźby symbolizujące dawne fortyfikacje, wykonane z dwóch pionowych ścian stalowych o wys. 1–3 m, wypełnionych ziemią i pokryte trawą. Na większej płaszczyźnie trawiastej znajduje się sieć niskich prostopadłościennych białych siedzisk o kwadratowych rzutach, symbolizujących położenie 42 kolumn katedry Mariendom. Bryły podświetlono od środka, dzięki czemu miejsca usytuowania kolumn mogą być obserwowane także w nocy. Układ przestrzenny założenia uzupełniają pojedyncze drzewa.

3. Wnioski

We wszystkich projektach zielonych przestrzeni publicznych nawiązywanie do historii danego miejsca połączone jest z twórczym wprowadzaniem nowych zasad, elementów i materiałów. Przyczynia się to do wzmocnienia i ukształtowania tożsamości ważnych miejsc w śródmieściach miast, co w obliczu procesu ujednolicania krajobrazu ma ogromne znaczenie.

1. Public space in cities of 21st century

The technological development, processes of globalization, increasing importance of market and the consumption, mobility of capital, investments and elites, polarization of societies, growth of speed of changes, decrease of distances, reduction of feeling of safety – these are only some the most important features of the beginning of 21st century. Another important phenomenon is commercialization of value of space [11]. At the same time numerous demographical changes and social divisions in cities are decisive factors of differentiation of contemporary communities in towns. They spent time in places separated from each other. The reduction of time, which people spend in public spaces, could be also the effect of spending time in virtual world. In the face of these processes there are many world debates concerning the development of public life, mainly by offering suitably shaped public spaces, which quality should assure the alternative for privacy and isolation. Public spaces should attract and accumulate varied social groups, develop tolerance as well as build the feeling of identity [10, 14].

The wide conception of development of public spaces was formulated in Barcelona in 1980, and then it was included in the policy of city' development [6]. In 1999 The Centre of Contemporary Culture of Barcelona (CCCB) together with the Institut Français d'Architecture organized the exhibition "The Reconquest of Europe", which showed the huge range of activities concerning revitalization of public spaces in Europe in the end of 20 century. After the exhibition in 2000, CCCB established the prize for the best public spaces in Europe. Later there were other six different European centres included in works concerning the prize. Thanks to such broad engagement,

this process became the basement of continual researches and observations of public spaces in European cities. The main aim of CCCB activities is searching for examples of public spaces (both in large and small scale), which considerably improve the living conditions of local communities as well as solutions, where local communities are involved in shaping [3].

In England the renewed understanding of the importance of public sphere and the need of improving its quality, was the main factor of creation of CAFE Space (the unit in The Commission for Architecture and the Built Environment). In 2003 the government assured the funding for it [16]. Simultaneously in USA in 1975 there was developed the organization called Project for Public Spaces as advisory institution dealing with public spaces, which at present expands its activity also in Europe [12].

In the last quarter of 20 century and in the beginning of 21st century we can observe considerable development of public spaces in cities, which was manifested in many realizations: revitalizations of existing public spaces as well as in creation of new public spaces. It is also necessary to point pilot cities in shaping the system of public spaces: Barcelona, Lyon, Freiburg and Strasbourg.

Historical forms of public spaces are enriched with new contents, equipped with contemporary functions and composed on different ways. However they provide distinct spatial references to characteristic historical features [4].

At present the possibility of expression of civic, aesthetical, functional and social meanings is the main task of public space. It also means the lack of acceptance for solutions, which do not respect specific features of the place. Contemporary public space is a place enabling the open interpretation as well a place assuring possibility of realization of many human needs. The development of idea of public space as a material place, which is the object of creative design, is very important step in development of cities [15].

2. Green public spaces projects and realizations in city centres

Today, in situation of considerable increasing of city population as well as the progressive degradation of environment, many historical green public spaces are revitalized. There are also created new green public spaces in city centres, in housing estates and on neglected and deserted areas.

One of the most interesting examples of municipal parks is **Tilla Durieux Park in Berlin**, planned as landscape sculpture in large scale, encouraging the visitor to perception and moving in uncommon way. The park has strong identity and different mood in different seasons. It is also crucial element in the Berlin's system of green open spaces [1, 5, 17]. The park is designed as oblong lawn (rectangular plane, partly turned around longitudinal axis, length 450m, height 4m in the highest edges), which is great earth sculpture, situated in place of former Berlin Wall. The plane is broken in the centre, where a small square with stone floor is shaped, filled up with five long steel grey seesaws. Different levels of the park enable different perception of contemporary outstanding architecture surrounding the park (Il. 1, 3).

The second important park in **Berlin** is **Henriette-Herz Park**. It is the next great sculpture in the landscape of city called "Broken earth" [1, 5]. The main element of this park is a large grassy plane on area in form of irregular triangle, convex in the centre and broken in its highest point of salience into four parts. The park is designed as metaphor of break and connection. The tearing of the grassy plane in the centre symbolizes break of continuity of city development and the division of Berlin into eastern and western part. The park is open public space without appointed function and programme, as well as without any rules of moving inside [1, 5] (Il. 1, 2).

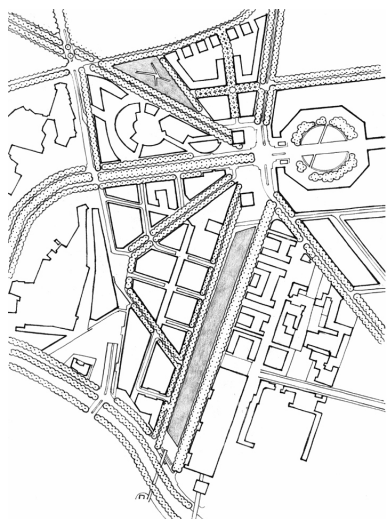
Another important solutions of public spaces are: **Spreebogenpark** (designed as an element of Spreebogen government district in **Berlin**) [13] (Il. 4, 5), **Potters Field Park in London** (designed near the bank of Thames river and historical Tower Bridge as a part of "Programme of 100 Public Spaces") [7], **Domplatz in Hamburg**, which is now the contemporary public square and at the same time municipal garden [2, 9].

3. Solutions

In all solutions of green public spaces, historical inspirations of the place are connected with creative introducing of new principles, elements and materials. This contributes to strengthening and shaping the identity of important places in city centres, what is very important fact in the face of process of uniform of city' landscape.

Literatura/References

- [1] Baumeister N., *New Landscape Architecture*, Verlagshaus Braun, Berlin 2007.
- [2] Breimann & Bruun, *Domplatz, Hamburg*, [w:] A. Becker, P. Cachola Schmal (Eds.), *Urban Green. European Landscape Design for the 21st century*, Birkhauser GmbH, Deutsches Architekturmuseum, Basel 2010.
- [3] Carrera J., *Foreword*, [w:] *In Favour of Public Space, Ten years of the European Prize for Urban Public Space*, Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, ACTAR, Barcelona 2010.
- [4] Chmielewski J.M., *Teoria Urbanistyki w projektowaniu i planowaniu miast*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2001.
- [5] Gaventa S., *New Public Spaces*, Mitchell Beazley, Octopus Publishing Group, London 2006.
- [6] Gehl J., Gemzøe L., *New city spaces*, The Danish Architectural Press, Copenhagen 2001.
- [7] Gross M., *Potters Field Park, London*, [w:] A. Becker, P. Cachola Schmal (Eds.), *Urban Green. European Landscape Design for the 21st century*, Birkhauser GmbH, Deutsches Architekturmuseum, Basel 2010.
- [8] Gyurkovich J., *Wstęp*, [w:] *Przestrzeń publiczna współczesnego miasta*, Czasopismo Techniczne, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Numer specjalny, seria: Architektura, Zeszyt 9-A/2005, rok 102, tom 1, Kraków 2005.
- [9] *Hamburg: Parks and Squares for the Developing City*, Free and Hanseatic City of Hamburg, State Ministry for Urban Development and Environment (BSU), jovis Verlag GmbH, 2008.
- [10] Klotz A., *Urban Development and Urban Planning in Vienna: a retrospective of past challenges and the basis of future development*, [w:] *Vienna Urban Planning – The State of the Art*, Stadtplanung, Wien 2000.
- [11] Kochanowska D., *Śródmiejskie przestrzenie publiczne – współczesne przekształcenia*, [w:] *Przestrzeń publiczna miasta postindustrialnego*, pod red. M. Kochanowskiego, Wyd. Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2002.
- [12] Kosiński W., *Wstęp do wydania polskiego*, w: *Jak przetworzyć miejsce. Podręcznik kreowania udanych przestrzeni publicznych*, Project for Public Spaces, Inc., Wydanie polskie – Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, Kraków 2001.
- [13] *1000 x Landscape Architecture*, Verlagshaus Braun, 2009.
- [14] Markowski T., *Przestrzeń publiczna wobec procesu metropolizacji*, Urbanista, TUP, Nr 3(51), 2007.
- [15] Solà-Morale M. de, *The Impossible Project of Public Space*, [w:] *In Favour of Public Space, Ten years of the European Prize for Urban Public Space*, Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, ACTAR, Barcelona 2010.
- [16] Sorrell J., *Foreword*, [w:] Gaventa S., *New Public Spaces*, Mitchell Beazley, Octopus Publishing Group, London 2006.
- [17] Zöch P., Loschwitz R., *European Landscape Architecture*, Edition Topos, Callwey Verlag, München 2007.

II. 1. Henriette-Hertz Park i Tilla Durieux Park w zespole Potsdame Platz, Berlin (rys. Katarzyna Pluta)

III. 1. Henriette-Hertz Park and Tilla Durieux Park in Potsdame Platz, Berlin (fig. by Katarzyna Pluta)

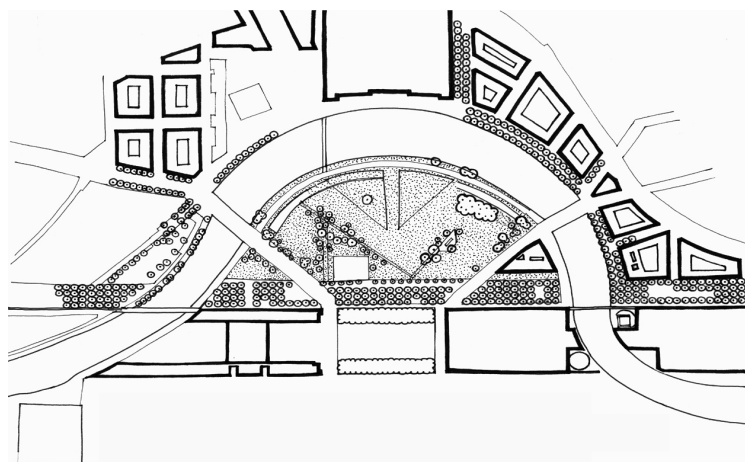
II. 2. Henriette-Hertz Park, Berlin – proj. DS. Landscape Architects, artysta Shlomo Koren, konkurs 1995, realizacja 2002 (fot. Katarzyna Pluta)

III. 2. Henriette-Hertz Park, Berlin – proj. DS. Landscape Architects, artist Shlomo Koren, competition 1995, realization 2002 (photo by Katarzyna Pluta)

II. 3. Tilla Durieux Park, Berlin – proj. DS. Landscape Architects, 2003 (fot. Katarzyna Pluta)

III. 3. Tilla Durieux Park, Berlin – proj. DS. Landscape Architects, 2003 (photo by Katarzyna Pluta)

II. 4. Spreebogenpark, Berlin – proj. Stadt_Landschaften, N. Koehler, J. Liehr, 2005 (rys. Katarzyna Pluta)

III. 4. Spreebogenpark, Berlin – proj. Stadt_Landschaften, N. Koehler, J. Liehr, 2005 (fig. by Katarzyna Pluta)

II. 5. Spreebogenpark, Berlin – proj. Stadt_Landschaften, N. Koehler, J. Liehr, 2005 (fot. Katarzyna Pluta)

III. 5. Spreebogenpark, Berlin – proj. Stadt_Landschaften, N. Koehler, J. Liehr, 2005 (photo by Katarzyna Pluta)